

הארי החדש

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

נושא השבוע: לימוד תורה

כ"ח תשרי תשפ"ד 1495 (שנה כט')

הפטרה: "מחר חודש"
(שמואל א,כ)

פרשת בראשית – שבת מברכיין

ראש חודש חשון יחול אי"ה בימים ראשון ושני מולדו בליל ראשון בשעה 19:33 ו-1 חלק

"בראשית ברא אלוקים" (א,א)

סופי תיבות "אמת", לומר לנו שבתחילת התורה נרמז חותמו של הקב"ה שהוא אמת. כי התורה היא תורת אמת וגם בריאת העולם יסודה באמת והיא אחד מן העמודים שהעולם עומד עליהם: על הדין ועל האמת ועל השלום (אבות א,יה). ומדוע נרמזה האמת בסופי התיבות דווקא? ללמדנו שבסופו של דבר האמת תמיד תתגלה גם אם זה לא נראה כך בתחילה ואנשי שקר ומרמה מצליחים סופם שיקרסו וייעלמו ואילו "שפת אמת תיכון לעד" (משלי יב, יט).

"ותלד עדה את יבל הוא היה אבי יושב אוהל ומקנה" (ד,כ)

מסביר רבינו "האביר יעקב" אבוחצירא זיע"א: הרגיל לבוא לבית הכנסת למניין ולשעורי תורה, בורא מלאכים קדושים המסייעים לו להמשיך ולבוא, וזה שרמז הפסוק: "ותלד עדה" – הרגיל לבוא להתפלל וללמוד בקרב בני ה"עדה", מוליד בכך "את יבל" – מלאכים המובילים אותו לבית הכנסת. "הוא היה אבי יושב אוהל" – ומסייעים שימשיך לשבת באוהלה של תורה.

כוחה של מילה טובה

מעשה שהיה

כבר ארבע עשרה שנים אני זוכה להיות מלמד וללמד את צעירי הצאן גמרא ומשניות ומתאמץ להחדיר בהם חשק ואהבה ללימוד, לדרבן אותם לתפילה ברגש ובכוונה, לחדד בהם את הרגישות בתחומים שבין אדם לחברו, ובעצם, להעניק להם את הבסיס ואת הגירסא דינקותא שאיתם יצאו למסע החיים שעוד נכוננו להם, ויגדלו בעזרת ה' לתפארת.

בכל שנה אני עורך מבחנים קטנים וגדולים, בודק וגם מחלק ציונים. בכל שנה אני נתקל בתלמידים מוכשרים יותר או פחות, בכאלו שחוששים ורועדים לפני מבחן, ובאחרים המגיעים רגועים ושאננים. מידי פעם אני גם מתמודד עם תלמידים שמחפשים לעצמם חיים קלים וציונים ללא מאמץ....

אבל בסיפור מוזר מדהים ומרטיט כמו זה שהתרחש לי עם יוני, טרם נתקלתי מעודי. זה היה בסוף חודשי החורף, לאחר תקופה רצופה של לימודים רציניים, והמבחן שעמד להיערך בכיתה היה מקיף ומשמעותי במיוחד. התלמידים התכוננו לקראתו ברצינות ושאלו להצליח ולהגיע לציון שישקף את מאמציהם ואת ידיעותיהם. חילקתי את דפי המבחן וסקרתי ממקומי במבט אוהב את תלמידיי היקרים, עיניי נחו של שורת היושבים בטור שמולי ופתאום נעצרו בתדהמה מול המתרחש בספסל השלישי. יוני, תלמיד משקיע ורציני, אומנם אינו מהמבריקים בכיתה, אבל לא ציפיתי לראותו שולף מכיסו דף קטן ומקופל, פותח אותו בזהירות ומציץ, דוחף חזרה לכיס וממשיך לרוץ על פני שורותיו של דף המבחן. בהיתי בו כלא מאמין, כנראה הכין לעצמו כמה תזכורות חשובות מהחומר, ועכשיו מיהר להציץ בהן. מה הוא חושב לעצמו, הנער? הרי אני יושב כאן מולו והעניינים שלי בריאות ומתפקדות ברוך ה'. החלטתי לתת לעניינים לזרום בינתיים, תמיד תהיה לי אפשרות להגיב. מסביב הוסיפו העטים לרוץ על

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 6:05-6:12 * סוף זמן ק"ש 8:01-8:59

פני הדפים, ופה ושם החלו ניצנים של סיום לבצבץ על פני השטח. רחש קל של תזוזת כיסאות התחיל להישמע בין שורות התלמידים, ותוך שאני מאשר בניד ראש למסיימים לצאת מן הכיתה אל הפרוזדור, זה שוב קרה. יוני והדף המקופל שבכיס, מכניס יד ושולף, פותח בזהירות ומציץ ומקפל חזרה ודוחף לכיס. לא מתאים לו בכלל, אבל עם מציאות אי אפשר להתווכח, וכמחנך המופקד על התנהגותם של התלמידים ולא רק על רמת ידיעותיהם, ידעתי כי עלי למצוא דרך מתאימה ומכובדת כדי להגיב. הכיתה כבר היתה כמעט ריקה, סוף סוף התרומם גם יוני ממקומו ופסע באיטיות לעבר שולחני כשחיוך מרוצה על פניו הושיט לי את המבחן "שלו". אמרתי לו בקול נעים: "אשמח אם תוכל להתלוות אלי לחדר המורים". ירדנו יחד כשאני מתעניין איך היה המבחן, "נראה לי שהצלחת", אמר יוני מלא ביטחון. "ידעת לענות על כל השאלות, יוני?" יוני השיב בחיוב וסיפר כי אכן השקיע שעות רבות של הכנה, למד בעצמו וגם עם אביו. נעצרנו בפניה שקטה בפרוזדור, "אוכל לשאול אותך כמה שאלות?", "שאלות? עכשיו? אחרי המבחן? למה הרב אינו מסתפק בתשובות שבתוך המבחן שלי?". שאלתי שאלה אחת ויוני ענה ברהיטות. שאלה נוספת נענתה מיידית בצורה מושלמת. הנער שולט בחומר, אין מה לערער על כך. ופתאום, כאילו משום מקום, צצו להם דמעות קטנות, בתוך עיניו החומות של יוני. פתאום הבין מהי מטרת השיחה המוזרה הזו, "הרב... חושד... ב...?" "עזוב נמסר לתוך קולו המרוסק והשתקף היטב במבטו, "הרב חושד בי ש... העתקתי במבחן?". הבטתי בריכוז בפניו סמוקות והחלטתי להניח את הדברים "על השולחן". "במהלך המבחן, יוני, ראיתי אותך שוב ושוב שולף דף מכיסך ומציץ בו". יוני שלף פתק קטן מקופל מכיסו, "הפתק הזה?" זיק של הבנה האיר לפתע את עיניו האדומות. "בגלל הפתק הזה הרב חשב שאני מעתיק במבחן?". הנהנתי קלות, מצפה להמשך. יוני פתח את קיפוליו של הדף והושיט לי. כתב יד מוכר הציץ אלי מבין השורות הכחולות הממלאות אותו, הכתב שלי... אסיפת הורים ראשונה בשנה. דמות בלתי מוכרת נכנסה, אבא של יוני. לחצתי את ידו בברכה, ואח"כ שבחתי את הבן היקר מכל הלב: "יש לך בן יקר ומיוחד מאוד", החמאתי והוספתי לתאר את רצינותו של בנו בלימודים, את שקידתו והקשבתו, את יראתו שקודמת לחוכמתו. "עדי לגדולות" הוספתי מול האור שנדלק בעיניו של האב. ובהחלטה של רגע תלשתי דף מן הפנקס: "מגיע לו, ליוני שלך, לקבל מכלי ראשון את המחמאות שהן שלו ביושר". וכבר רץ העט שלי על הדף בקלילות ובמהירות, מכין לתלמיד היקר שבבית הפתעה כתובה מלאה וגדושה במחמאות....

"זה הפתק שהרב הביא פעם, בתחילת השנה, לאבא שלי באסיפת ההורים, מאז הוא תמיד בכיס שלי. אני לא הולך אפילו יום אחד לתלמוד תורה בלי זה. הרב יודע שלא קל לי בלימודים, אני לא מהתלמידים שמצליחים לקצור מאות בלי להתאמץ, ופעמים רבות אני מרגיש שנגמר לי הכוח וכשאני עומד לפני ייאוש ממש, אני שולף את הפתק מהכיס. המילים שבו מחזקות אותי ונותנות לי מרץ להמשיך, וגם היום המילים הללו היו סוד ההצלחה שלי במבחן", אמר בעיניים מושפלות. ידי רעדה כשנטלתי בזהירות את הפתק. כתב היד הרגיל שלי, עט סטנדרטי על דף מלבני קטן וחסר יומרות. אוסף "פשוט" של מילים שהצטרפו לשורות. דקה וחצי של השקעה באותו ערב גורלי של אסיפת הורים. מישהו היה מסוגל לשער את העוצמה הטמונה בהם? לדמיין את ההשלכות שלהם? מה הן מסוגלות לחולל? ארבע עשרה שנים אני כבר עוסק בחינוך, ניצב מול כיתות מלאות תלמידים ומקנה ידע, מעביר שיעורים. אבל שיעור כמו זה שלמדתי היום, דווקא מאחד התלמידים שלי, זהו שיעור מדהים ומוחשי כל כך על כוחה של מילה טובה – עדיין לא היה לי מעולם!... (דירשו)

הלכות לימוד תורה

פינת ההלכה

- א. כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו ובין בעל ייסורים, בין בחור בין זקן מאוד שתשש כוחו. אפילו עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים ואפילו בעל אישה ובנים (ק"ע יור"ד סי' רמו ס"א).
- ב. כל מי שאינו יכול ללמוד מפני שאינו יודע כלל ללמוד או מפני הטרדות שיש לו, יתרום בעין יפה למוסדות וישיבות של תורה (ק"ע ס"א) ויחשב לו כאילו למד בעצמו (הכ"מ ס"א) מ"מ לא יתבטל לגמרי מלימוד אלא יקבע זמן ללמוד שידע לקיים את המצוות וימנע מעבירות (הלכות עולם ח"ח עמ' ס"ג).
- ג. נשים חייבות ללמוד את הדינים ששייכים להן, כגון: הלכות שבת, טהרת המשפחה, ברכות וכו' ונשים המגדלות בניהם לתורה ועוזרות לבעליהם שיעסקו בתורה, הרי הן חולקות עימם את

השכר לעולם הבא (ש"ע ס"ע סעי' ו' בהרמ"א).

ד. זמן לימוד תורה הוא ביום ובלילה שנאמר "והגית בו יומם ולילה" (ש"ע ס"א) והרוצה לזכות לכתרה של תורה יזהר בכל לילותיו (ערביו) ולא יאבד אפילו אחד מהם בשינה, באכילה ושתיה ושיחה וכיוצ"ב אלא בדברי חכמה ותלמוד תורה (ש"ע סעי' כ"ג).

ה. יקבע עת ללימוד תורה, וצריך שאותו זמן יהיה קבוע ולא יבטלנו אף אם סבור שירוויח הרבה (ש"ע אור"ח סי' קנ"ה ס"א), ואם צריך לעשות דבר נחוץ מאוד ילמד קודם לכל הפחות פסוק אחד או הלכה אחת ויעשה מה שנחוץ לו ואח"כ ישלים לימודו (משנ"צ ס"ק ז).

ו. נכון שיקבעו שיעור תורה בבית"כ בין מנחה לערבית לחבר את היום ללילה (הלכה בדור"ה ס"ז).

ז. מצות עשה על כל אדם מישראל ללמוד תורה הלכה למעשה, כדי שידע לקיים את המצוות כהלכתן ולשמור עצמו מכל איסורי התורה, ולכן אדם שזמן לימוד תורתו מצומצם יעדיף שיעור הלכה מאשר שיעור גמרא (הליכות עולם ח"ח עמ' ש"ב, ש"ז).

ח. כשהוא לומד וצריך לצאת לחוץ אל יניח את הספר פתוח כי ע"י זה משכח תלמודו (ש"ד יור"ד סי' רע"ו).

ט. ישתדל ללמוד לפחות שתי הלכות בכל יום כדי שיהיה בכלל מה שאמר: "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא" (ברכי יוסף אור"ח סי' קנ"ה ס"ק ז) ומה טוב לזכות את הציבור בשתי הלכות בכל יום לפני סיום התפילה (ס' עבודת השם עמ' 177).

י. מי שיש לו שיעור קבוע ללמוד מספר דפים בכל יום ומאונס התבטל יום או יומיים מהלימוד, בלילה שאחריו צריך להשלים את הלימוד שהחסיר לפני לימודו הנוכחי כדי שלא יתגרש ויבוא לעבור על נדרו (ללמוד בכל יום) (פתחי תשובה ס"ק א).

יא. כל הלומד בבית הכנסת או בבית המדרש לא במהרה שוכח, וכל היגע בתלמודו בצינעא מחכים, וכל המשמיע קולו בשעת תלמודו, תלמודו מתקיים בידו אבל הקורא בלחש וכו"ש בהרהור שוכח (ש"ע סעי' כ"ז) מ"מ הלומד תורה על"י הרהור או בכתבת דברי תורה מקיים מצוות "והגית בו יומם ולילה", ואין הכרח שייתן קולו בעוז (נ"א ח"ד אור"ח סי' ח' אות יז-יח).

יב. כדאי ועדיף ללמוד בבית הכנסת ובשיעור מאשר בבית ששם יש טרדות והפרעות, אם זה מצד עזרה שצריך להגיש בבית ואם זה הילדים שיחיו מפריעים ללימוד, ועל זה אמר ה"אור החיים הקדוש": "אם בחוקתי תלכו" – תלכו מהבית (ז. ע.).

יג. הלומדים שיעור בבית הכנסת והביאו להם כיבוד, לא יברך כל אחד בקול רם ויבטל את הלומדים ע"י עניית אמן אלא יברך כל אחד לעצמו בשקט (ענין כה"ח סי' רח"ט ס"ק ע).

יד. אין למתפלל ללמוד תורה בזמן חזרת הש"צ של 18 ובקדיש, ואפילו בהרהור או בעיון בעלמא אסור (הליכות עולם ח"א עמ' קל"א-קל"ב, הלכה בדור"ה סי' קכ"ד ס"ד). והעושה כן לא די שלא יקבל שכר אלא יקבל עונש, ותורה כזו לא תצליח (אורחות יוסף עמ' קד ס"כ"ח לרב קנייבסקין).

טו. כל המבטל את התורה מעושר סופו לבטלה מעוני וכל המקיים תורה מעוני סופו לקיימה מעושר (ש"ע סעי' כ"ו) לתשומת לב כל אלה שמרוב טרדות הפרנסה לא לומדים, יש כאן אזהרה שכל המבטל תורה בגלל פרנסה סופו שגם פרנסה לא תהיה לו.

טז. אין שום תרופה לשבירת היצר הרע מלבד לימוד תורה ואם עוסקים בתורה אין נמסרים בידו (גמ' קידושין ז.) וכן התורה מגינה גם מן הייסורים (גמ' סוטה כ"א). ומצליחה עסקיו של הלומד (גמ' ע"ז יט).

להעיר ולעורר : להלן העניינים שמועיל בהם לעשות "תנאים" פעם אחת לכל השנה כולה, ולכן אנו מביאים לאומרים בתחילת השנה (תנאים שקשורים לענייני שבת יש לעשותם ביום חול ולא בשבת).

א. תרומות ומעשרות בשבת – התנאי: "אזוד מבמאה שאני עתיד עלי ועל אזורי להפריש יהיה טב, והיותר מאזוד מבמאה שאני עתיד להפריש עלי ועל אזורי יהיה תרומה גדולה בצד צפוני על הכל. אותו אזוד מבמאה שאמרתי שישאר טב על עם שאר הכמות הראויה בצד צפוני של הפירות יהיה מעשר ראשון. אותו אזוד מבמאה שהתנתי שיהיה מעשר ראשון יהיה תרומה מעשר על הכל. ומעשר שני יהיה בדרומם של הפירות, והוא מזוולל הוא וזוובשו על פרוטה במטבע שיזודתי לזוילול מעשר שני, ואם צריך מעשר עני יהיה מעשר עני בדרומם של הפירות

הטעם לתנאי: מאחר ואסור להפריש תרומות ומעשרות מפרדות וירקות בשבת ויום טוב, מ"מ תיקנו חז"ל שאם יאמר נוסח ההפרשה לפני שבת ויו"ט בלשון תנאי [לשוננו הובא] (ש"ע אור"ח סי' ש"ט ס"ד, משנ"צ ס"ק כה) ללא ברכה) אזי יוכל להפריש בשבת ויו"ט כרגיל אחרי אמירת הנוסח [בטבל עם ברכות] (קצית השלם פ"ז ס"ג) ומועיל לעשות תנאי פעם אחת לכל השנה (ס"א). ולכן הבאנו את הנוסח ההפרשה בלשון תנאי, כדי שאם שכח אדם להפריש תרומות ומעשרות לפני שבת כלשהיא הוא יוכל על סמך הנוסח שאמר להפריש בשבת ויו"ט. וכשמפריש כל זמן שהם בידו יכול לטלטלם ולהניחם במקום שירצה, אך לאחר שיניחם שוב אסור לטלטלם כדין מוקצה (ס"ז) מחמת גופו (קצית השלם עמ' ק"א) [שאסור לטלטלו בכלל].

ב. קבלת שבת בהדלקת נרות בערב שבת לאשה- התנאי: "אני מותנה שאין רצוני לקבל שבת

בהדלקת נרות אלא בכניסת שבת מבישי". **הטעם לתנאי:** אע"פ שמעיקר הדין הזמן שקובע לאשה ספרדייה את כניסת שבת הוא זמן כניסת שבת ולא הזמן שבו מדליקה את נרות שבת [כשמדליקה לפני הזמן] (ש"ע סי' רסג סי') מ"מ מאחר ויש חולקים נכון שתתנה פעם אחת בשנה שאין רצונה לקבל שבת בהדלקת נרות אלא בזמן כניסת השבת ממש (ולקוי" שנת ח"א סי' רסג ס"ט).

להעיר ולעורר לעניין הדלקת נרות: ראוי מאוד לכבות החשמל בחדר שמדליקים, קודם הדלקת הנרות בשמן או בנרות שעווה ולחזור ולהדליקו אחר הדלקת נרות שבת ולכוון בעת הברכה לפטור גם את אור החשמל (חזו"ע שנת לגר"ע יוסף ח"א עמ' רטו, ילקוי" שנת קכ"א ח"ב מהדו' תשע"ג עמ' מה וללא כילקוי" שנת ח"א עמ' קמ, מנוחת אהבה לגר"מ לוי ח"א פ"ד סי' עיין שו"ת אור לציון ח"ב עמ' קעג).

מ"מ אלו שאינם מקפידים לעשות כן יש להם על מה שיסמוכו ואין בזה חשש ברכה לבטלה (ולקוי" סס וימים נוראים תעב-תעט, מנוחת אהבה סס, אור ההלכה לגר"ד כהן עמ' תקדל, שו"ת הנש"ל לגר"י יוסף ח"א עמ' קלב).

הערה: אשה שחוששת שתשכח להדליק את האור אחרי הדלקת הנרות עדיף שלא תעשה הלכה זו.

ג. מתג החשמל בשבת- התנאי: "אני מותנה שיכוונתי להשתמש במוטגי החשמל בשיבת".

הטעם לתנאי: מתג החשמל בשבת הינו מוקצה בשבת ולכן אם רוצה להזיז את מתג החשמל כגון: ששעון שבת כיבה את החשמל בשבת וכעת שהחשמל מכובה ברצונו להעביר את המתג למצב כבוי כדי שהאור לא יידלק כששעון שבת יחדש את הזרם, צריך להתנות מערב שבת שבכוונתו להשתמש במתג החשמל [לצורך כיבוי אבל הדלקת המתג אסורה אפילו עם תנאי] וכך המתג לא יהיה מוקצה ואפשר להתנות תנאי זה גם פעם בשנה [לכל השנה] (ולקוי" שנת ח"ד עמ' תלה).

ד. "שעון שבת" בשבת – התנאי: "אני מותנה שיכוונתי להשתמש בזיוי שעון שבת בשיבת".

הטעם לתנאי: "שעון שבת" הינו מוקצה בשבת ולכן אם רוצה להזיז את שעון שבת בשבת [כגון: לאחר כיבוי אבל להקדים מותר רק לצורך חולה, וכן כגון: לאחר הדלקה אבל להקדים מותר רק לצורך מצוה] (הליטות עולם ח"ד עמ' עב, שו"ת יצי"א ח"ג סי' ח). צריך להתנות מערב שבת שהזיזים בשעון שבת לא מוקצה (סס).

ה. פמוטים של שבת – התנאי: "אני מותנה שיכוונתי לטלטל את הפמוטים לאזור שיכבו הנרות

שידלקו בהם בליל שבת". (ש"ע ח"א סי' רעט ס"ד, חזו"ע לגר"ע יוסף שנת ח"ו עמ' קמו, ילקוי" שנת סס).

הטעם לתנאי: פמוטים שדלקו בהם נרות בליל שבת הם מוקצים וע"י התנאי הם לא מוקצים.

והאשכנזים נוהגים להחמיר שלא לטלטלם אפילו שעשו תנאי (חזו"ע סס).

ו. תפילין רש"י ור"ת (לאותם שמניחים את שניהם)

התנאי: "אני מותנה שאותם תפילין יהיה כהלכה אני יוצא בהם ידי זובת תפילין והשאר הם

סתם רצועות". **הטעם לתנאי:** יש מחלוקת בין רש"י וסיעתו לבין ר"ת וסיעתו לגבי סדר הפרשיות שבתפילין, השולחן ערוך פסק שמנהג העולם להניח תפילין בשיטת רש"י, מ"מ ירא שמים יצא ידי חובת שניהם ויניח תפילין של רש"י ושל ר"ת (ש"ע סי' לז ס"א). ולכן אלו שמניחים שני זוגות תפילין, בין אלו שמניחים אותם ביחד (ש"ע סס) בין אלו שמניחים אותם בזה אחר זה (נאוו"ל סס ל"ה "ויכון בהנחם", ילקוי" זצ"ת ותפילין אור"ח סי' לד עמ' תקפו הליכות עולם לגר"ע יוסף ח"א עמ' רא-כו) צריכים לעשות תנאי הנ"ל (ש"ע סס) ואפשר לעשות את התנאי פעם אחת (אור לציון לגר"ב אב"א שאלו ח"ב פ"ג ס"ח וכן משמע בשו"ת יצי"א לגר"ע יוסף ח"ט סי' קח עמ' רלג ס"ג כה בהערותיו על אור לציון הנ"ל לא העיר דבר על כך) בשנה (ד.ע). ויש מוסיפים עוד תנאי שאם שניהם אמת הרי הוא מתכוון לצאת בשניהם ידי חובת תפילין (למקובלים) [ולקוי" סס עמ' תקדל, אור לציון סס].

ז. ברכה ראשונה על מאכלים

התנאי: "אני מותנה כשיאני מברך "בורא פרי העץ", "בורא פרי אדמה", "מוזנות" או "שהכל" אני מתכוון לפטור את כל אותו הבין [עץ\אדמה\מוזנות\שהכל] שנמצא בבית גם הזשויב וגם הזזביב"

הטעם לתנאי: בדרך כלל כשאדם מברך על הפרי שלפניו "בורא פרי העץ" ורוצה לאכול עוד משאר הפירות שבבית, הוא אינו חוזר ומברך שוב מספק (ש"ע סי' רז ס"ה) והדין כן ב"האדמה" ו"שהכל" ו"מוזנות". [ומוסיף הרמ"א וטוב להיזהר לכתחילה שתהיה דעתו על כל הפירות שבבית (סס)]. מ"מ אם הפרי אינו לפניו והביאו אחר"כ והוא פרי חשוב (משבעת המינים) או חביב יותר, צריך לשוב ולברך שוב. ורק אם כיון בדעתו בפירוש כשברך על הראשון לפטור את השני אינו חוזר לברך (הרמ"א סי' ריא ס"ה ומשנ"כ ס"ק לג, אור לציון פ"ד סי' טז, חזו"ע נרכות עמ' קפ) וכן"ל ב"האדמה" ו"שהכל".

ולכן הרוצה לפטור את כל הנ"ל, גם את ה"חביב" וגם את ה"חשוב" ואת כל אשר בבית יעשה את התנאי הנ"ל פעם בחודש ואם קשה לו אז פעם בשנה. (הליכות מועד לרב אופיר מלכה עמ' קיז-קיג).